

DE BROEDVOGELS VAN EINDE-GOOI IN 1980

D.A. Jonkers

Inleiding

Na de broedvogelinventarisatie van 1979 is het landgoed Einde-Gooi ook in 1980 weer geïnventariseerd. Bij deze twee opeenvolgende inventarisaties moet het voorlopig blijven. Voor 1981 was het niet mogelijk voldoende medewerkers te vinden. Er zal getracht worden over enkele jaren weer een aantal broedseizoenen achtereen op eenzelfde wijze met een gelijk blijvende groep personen te inventariseren. De invloeden van het gevolgde beheer zijn dan misschien in de soorten en aantallen terug te vinden.

Uitvoerige gegevens over het landgoed zijn te vinden in Einde-Gooi Beheersrichtlijnen (Lichthart 1979) een Natuurhistorische schets van Einde-Gooi (Jonkers et. al. 1972) en het vorige verslag (Jonkers 1980).

Inventarisatiemethodiek

De wijze van inventariseren en de begrenzing van de telgebieden was gelijk aan die van 1979 (zie vorige verslag). In tegenstelling tot het vorige broedseizoen toen pas eind april de eerste inventarisatierondes werden gehouden, werd nu al in februari begonnen. Er zijn in totaal op zevenenveertig dagen bezoeken aan het landgoed gebracht, waarvan twee in februari, acht in maart, tien in april, dertien in mei, elf in juni en één in juli. Eveneens bij de vorige inventarisaties onderzochten de medewerkers behalve hun eigen telgebied ook andere delen van Einde-Gooi. Hierdoor ontstaat de volgende tabel (figuur 1).

figuur 1. Aantal bezoeken per deelgebied c.q.

	1	2	3	4	5	6	hele terrein
vroege ochtend	12	7	7	6	6	14	5
overdag	2	5	3	0	9	4	7
avond	7	2	2	2	3	7	3

Hoewel het aantal bezoeken in het hele seizoen groter was dan in het voorgaande jaar, is er een gemiddelde bezoekingensiteit van 26 min/ha. (1979: 35 min/ha. De lagere intensiteit wordt veroorzaakt door het relatief grote aantal inventarisaties in de avond. Per tijdséénheid kan op dit deel van de dag een grotere oppervlakte worden onderzocht.

Weersomstandigheden en zangactiviteit bij de inventarisaties

In februari was het over het algemeen helder weer met matige wind. Diverse soorten gaven al blijk van baltsactiviteiten. Maart gaf temperaturen tot maximaal 11°C. te zien. Ook hier was de wind niet zodanig dat er hinder van werd ondervonden. Aan het begin van deze maand was één ochtend met zeer weinig zang, een gevolg van de dichte mist. April had in de vroege ochtenden lage temperaturen. Zelfs later op de dag kwamen de temperaturen tijdens de inventarisaties niet boven de 11°C. De zangactiviteit was goed.

Begin mei was het met de maximumtemperaturen hetzelfde, maar na de eerste decade werden waarden gehaald van 20-24°C., om na de tweede decade weer iets terug te vallen. Er was sprake van intensieve zang. Ook juni gaf goed inventarisatie weer met zonnige dagen. Soms was het 's morgens wat mistig. De avonden waarop naar de aanwezigheid van nachtvogels werd geluisterd waren zonder meer gunstig.

Beheer en andere activiteiten

In de winter werden in het noordelijk deel van het gebied dunningen in vakken met eikenhout uitgevoerd. Hierdoor kregen deze percelen met al de overige eikenpercelen een wat meer open karakter. De jacht werd m.i.v. 1 april 1980 stopgezet. Op de dagen waar op overdag werd geïnventariseerd werd bijzonder veel hinder ondervonden van het geluid van stijgende en dalende vliegtuigen, afkomstig van het nabijgelegen vliegveld.

Interpretatie van de veldgegevens

Zoals gebruikelijk zijn de waarnemingen na afloop van het broedseizoen van elke soort op aparte kaarten bij elkaar gezet. Het criterium dat er voor het vaststellen van een territorium gespreid over de inventarisatieperiode van de soort tenminste drie waarnemingen bij elkaar moesten liggen, bleef gehandhaafd. Aanvullende informatie als slepen met nestmateriaal bij gevallen waar twee keer zang was geconstateerd, leidde ook tot het vaststellen van een territorium (zie voor verdere informatie Korhaan 1980 (1) : 17-24).

Resultaten

In de lijst (figuur 2) staan de vastgestelde aantallen broedparen van elke soort vermeld. Wanneer we de aantallen per soort van 1979 en 1980 met elkaar vergelijken zijn er o.a. grote verschillen bij: de Houtduif, Grote Lijster, Zanglijster, Winterkoning, Koolmees, Pimpelmees en Boomklever. De toename is voor een deel terug te voeren naar de nasleep van de winter 1978/1979 en de onderwaardering als gevolg van het late begin van de inventarisaties in 1979. Voor sommige soorten speelt alleen het laatste effect een rol.

Een soort met een reële toename is de Boompieper (figuur 3). Vijf van de zes territoria lagen in ingeplante kapvlaktes waar nu de ondergroei voor voldoende dekking zorgde. Een territorium werd vastgesteld in een perceel met eik dat vorig jaar was gedund. Dit jaar was de Heggemus niet meer aanwezig. Met een zo vroeg begin van de inventarisaties kan deze soort niet gemist zijn. Het lijkt een broedvogel te zijn geworden die zo nu en dan op het landgoed broedt stand van de Gekraagde Roodstaart baart zorgen.

In de periode 1969/1971 waren er nog 23-24 broedparen; in 1979 9 broedparen en in 1980 nog 5. Een forse achteruitgang, die ook landelijk wordt geconstateerd. Om er zeker van te zijn dat er geen effect was van het verdwijnen van nestkasten, werd het nestkastverslag over 1970 (Moolenbeek 1972) geraadpleegd. Het aantal nestkasten broedende roodstaarten bleek in dat jaar gering te zijn. Overigens wordt in het verslag nog gesproken van een grote toename van deze soort in nestkasten in het Gooi. Voor holenbroeders is het ophangen van nestkasten in Einde-Gooi niet noodzakelijk (figuur 4). Er zijn voldoende natuurlijke holtes.

figuur 2 Broedvogels in 1980 van het landgoed Einde-Gooi.

Aantallen in paren

Wilde Eend	3	Tuinfluit	5
Bergeend	1	Grasmus	1
Buizerd	1	Fitis	20
Havik	1	Tijftjaf	22
Fazant	broedvogel	Fluiter	3
Holenduif	8	Goudhaantje	12
Houtduif	25	Grauwe Vliegenvanger	5
Tortelduif	2	Bonte Vliegenvanger	2
Turkse Tortel	2	Koolmees	40
Bosuil	1	Pimpelmees	23
Groene Specht	1	Zwarte Mees	6
Grote Bonte Specht	20	Kuifmees	2
Kleine Bonte Specht	1	Glanskopmees	1
Zwarte Specht	1	Matkopmees	1
Boerenwaluw	8	Staartmees	1
Huiswaluw	1	Boomklever	12
Boompieper	6	Boomkruiper	18
Witte Kwikstaart	3	Vink	27
Winterkoning	38	Huismus	broedvogel
Grote Lijster	5	Spreeuw	28
Zanglijster	10	Wielewaal	1
Merel	48	Zwarte Kraai	9
Gekraagde Roodstaart	5	Kauw	9
Roodborst	46	Ekster	6
Spotvogel	2	Vlaamse Gaai	5
Zwartkop	8		

Figuur 4.

Soorten en aantallen holenbroeders op Einde-Gooi in en buiten nestkasten.

	1970	1970	1980
	in nestkasten (aantal 105)	buiten nest- kasten	zonder nestkasten
Bosuil	1	0	1
Bonte Vliegenvanger	1	0	2
Grauwe Vliegenvanger	1	2	5
Witte Kwikstaart	1	3	3
Gekraagde Roodstaart	2	21	5
Boomkruiper	1	9	18
Spreeuw	6	+ 94	28
Huismus	1	- 31	broedvogel
Ringmus	3	25	0
Zwarte Mees	1	12	6
Glanskopmees	1	2	1
Matkopmees	1	4	1
Koolmees	22	26	40
Pimpelmees	20	4	23

Fitus en Tuinfluiter namen, vergeleken met 1979, sterk in aantal toe. De territoria lagen hoofdzakelijk in de randen op twee kapvlaktes met opschietende kruiden en berken (figuur 3). De Fluiter was dit jaar wél aanwezig. Twee territoria bevonden zich in een oud dennenbos met ijle loofhout opslag. Hoe het Goudhaantje zo spectaculair heeft kunnen toenemen is niet te verklaren. De territoria werden geconstateerd in het oostelijk deel. De Zwarte Kraaien, waarvan in de meeste gevallen nesten werden gevonden, zaten hoofdzakelijk langs de randen, soms zeer dicht bij elkaar. Vanuit deze randen konden zij hun voedselgebieden, de open gebieden, bestrijken. De Koekeek, Glanskopmees en Matkopmees konden nu als broedvogel worden genoteerd. De aantallen waren gelijk aan de veronderstelde in 1979. Een raadsel is het verdwijnen van de Ringmus. Tijdens de inventarisaties werden langs de randen af en toe exemplaren gezien bij de aanliggende bebouwing.

Dankwoord

Er zijn weer heel wat uren in het inventariseren van het landgoed Einde-Gooi gestoken. Mijn bijzondere dank gaat uit naar degenen die mij bij het vastleggen van de gegevens hebben geassisteerd. De volgende vogelwerkgroepen onderzochten de achter hun namen vermelde deelgebieden. W.E. Cohen (6), D.A. Jonkers (3 en rustgebied, hele landgoed), A.H.G.W. Pluister (5), G. Rieken (2), J.P. Seiffert (3), R. Sinoos (1), H.W. de Soete (4) soms geassisteerd door A. de Later of B. Scheper.

Samenvatting

Met dit verslag is voorlopig een einde gekomen aan de broedvogelinventarisaties op Einde-Gooi. Er zijn nu gegevens van 1969-1971, 1979 en 1980. Vijftien soorten komen sinds 1971 niet meer voor t.w. Waterhoen, Meerkoet, Patrijs, Kievit, Sperwer, Boomvalk, Torenvalk, Ransuil, Veldleeuwerik, Goudvink, Groenling, Appelvink, Vuurgoudhaan, Geelgors en Ringmus. Soorten die achteruit gingen zijn: Houtduif, Tortelduif, Boerenzwaluw, Winterkoning, Zanglijster, Merel, Tuinfluiter, Grasmus, Tjiftjaf, Koolmees, Zwarte Mees, Kuifmees, Glanskopmees, Spreeuw en Vlaamse Gaai. Een vooruitgang werd geconstateerd bij de Bonte Specht, Zwartkop en Zwarte Kraai. Een nieuw soort is de Huiszwaluw.

Geraadpleegde literatuur

1. Jonkers, D.A., Klein, J. en L.F. Rijnja 1972: Een natuurhistorische schets van het landgoed Einde-Gooi. Vogelwerkgroep het Gooi e.o. Hilversum.
2. Jonkers, D.A. 1980 : De broedvogels van Einde-Gooi in 1979. (Korhaan 14 (1): 17-24.
3. Lichthart, R.H. 1979: Einde-Gooi Beheersrichtlijnen. Ver. tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland. 's-Graveland
4. Moolenbeek, R. 1972: Jaarverslag 1970. Nestkastonderzoek gecoördineerd door de V.W.G. 't Gooi e.o. Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken Hilversum.

figuur 3

EINDE GOOI

schaal 1:10.000

voormalige kaalkap

vroegere kaalkop met kruiden en opschietende berken.

Boompieperterritorium

Fitisterritorium

Tuinfluiterterritorium

